

CZYNNIKI ROZWOJU ROLNICTWA

Czynniki rozwoju rolnictwa stały się kanwą rozważań na konferencji zorganizowanej przez Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedrę Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Komitet Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk oraz Redakcję „Roczników Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomika Rolnictwa” z okazji **jubileuszu 80-lecia urodzin prof. dr. hab. Zygmunta Wojtaszka**. Konferencję, która odbyła się 27 listopada 2009 roku w Sali Senatu Pałacu Rektorskiego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, uroczystie otworzył prof. dr hab. Henryk Runowski. Przywitał licznie przybyłych uczestników konferencji, władze uczelni, rodzinę i przyjaciół Jubilata oraz jego współpracowników i wychowanków. Władze uczelni reprezentowali prof. dr hab. Jan Niemiec – prorektor ds. nauki oraz prof. dr hab. Krystyna Gutkowska – prorektor ds. dydaktyki.

Konferencja składała się z dwóch części: okolicznościowej oraz merytorycznej. **W części merytorycznej** zostały wygłoszone cztery referaty, które stanowiły wprowadzenie do dyskusji. Obejmowały one zagadnienia planowania, specjalizacji, gospodarowania na glebach lekkich oraz znaczenia rolnictwa w rozwoju infrastruktury, a więc dotyczyły głównych obszarów badawczych prof. Wojtaszka.

Istotę planowania w przedsiębiorstwach rolniczych, przesłanki oraz przeszkody w planowaniu długo- i krótkookresowym przedstawił **prof. dr hab. dr h.c. Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie Wojciech Ziętara**. Wykazał, że intensywne zmiany zachodzące w otoczeniu nieustannie wymuszają konieczność dostosowania przedsiębiorstw, a planowanie jest właśnie skutecznym narzędziem w tym procesie. W procesie planowania pojawia się cały szereg barier materialnych i niematerialnych oraz przeszkód wynikających zarówno z ograniczeń wewnętrznych jednostki gospodarczej, jak i zewnętrznych. Uwzględnienie ich wszystkich jest trudne, a tego wymaga dobrze sporządzony plan.

Treścią drugiego wystąpienia było porównanie specjalizacji gospodarstw z trwałym rozwojem rolnictwa. Zdaniem autora, **prof. dr. hab. Edwarda Majewskiego**, trwały rozwój (*Sustainable Development*) oznacza działalność żywotną ekonomicznie, bezpieczną ekologicznie oraz akceptowalną społecznie. Za podstawowe wyróżniki gospodarstw wyspecjalizowanych prof. Majewski uznał wyższą produkcję z 1 ha, powiększanie obszaru, dobre wyposażenie, młodszych i lepiej wykształconych kierowników, bardziej intensywną produkcję, uproszczoną organizację, współpracę z sąsiadami oraz mniejsze wahania w wielkości produkcji. Wpisują się one korzystnie w aspekt ekonomiczny, a także w większości w aspekt społeczny trwałego rozwoju, natomiast neutralnie lub niekorzystnie w zakres bezpieczeństwa ekologicznego.

Problemy gospodarowania rolniczego na glebach lekkich – kolejny obszar zainteresowań badawczych Jubilata – zaprezentował **dr inż. Ludwik Wicki**. W swoim

wystąpieniu dokonał porównania wyników uzyskiwanych przez gospodarstwa położone na słabych glebach w ostatnich trzydziestu latach oraz przedstawił zakres i skutki obecnego wsparcia dla gospodarstw gospodarujących w niekorzystnych warunkach (głównie dotyczy to gleb). Wskazał, iż te gospodarstwa nie mają możliwości zwiększenia dochodu przez wzrost intensywności produkcji ani przez zmiany w strukturze produkcji, a osiąganie dochodów pozwalających na utrzymanie rodziny wymaga znacznie większego, niż przeciętny, obszaru gospodarstwa. Ponadto, ze względu na trudności w odtwarzaniu majątku, rozwój tych gospodarstw może być utrudniony, ale także nieuzasadniony ekonomicznie, a zatem obszary o najsłabszych glebach powinny być wyłączone z produkcji rolniczej.

Infrastruktura a rozwój rolnictwa to poruszany ostatni problem. Wprowadzenia do dyskusji dokonał **prof. dr hab. Henryk Runowski**, który – posiłkując się poglądami Jubilata – podkreślał, iż wysoki poziom rozwoju infrastruktury nie sprzyja rozwojowi rolnictwa. Referent zauważył także, że w miarę rozwoju gospodarczego różnice regionalne w poziomie rozwoju infrastruktury pogłębiają się. Programy rozwoju obszarów wiejskich realizowane w ramach wspólnej polityki rolnej nie prowadzą do zmniejszania się tych różnic, wręcz przeciwnie – różnice te narastają: wszyscy się bogacą, ale biedni rolnicy wolniej niż bogaci. Regiony o wyższym poziomie infrastruktury cechują się wyższym poziomem rozwoju rolnictwa, jednak prawdopodobnie nie jest to zależność prostoliniowa, a w odniesieniu do warunków lokalnych kształtuje się ona według odwróconej litery „U”. Oznacza to, że rozwój infrastruktury do pewnego poziomu sprzyja rozwojowi rolnictwa, zaś po przekroczeniu tego poziomu obserwuje się zależność odwrotną.

Wystąpienia referentów stały się podstawą pytań i ożywionej, wielowątkowej **dyskusji**. Wśród najważniejszych podejmowanych zagadnień należy wymienić kierunek zmian wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej i ich wpływ na organizację i ekonomikę gospodarstw, w szczególności dla gospodarstw położonych na obszarach o niekorzystnych warunkach (ONW). Ważne miejsce w dyskusji znalazły problemy związane z ochroną środowiska przyrodniczego (aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne), ale także zagadnienia zmniejszania rzeczywistej liczby gospodarstw (funkcjonujących jedynie formalnie dla uzyskania dopłat). Część dyskutantów podjęła także inspirowane jubileuszem wątki i rozważania natury filozoficznej, dotyczące znaczenia ekonomii i ekonomiki rolnictwa, ekonomistów, etosu pracy na polskiej wsi (a właściwie jego zaniku). Inspirującym głosem było wystąpienie **prof. dr hab. Jerzego Wilkina**, który poszukiwał odpowiedzi na pytanie: *Czy ekonomista rolny może być zbawiony?* Dyskutant wskazał trzy główne grzechy popełniane przez ekonomistów, w tym i ekonomistów rolnych, a mianowicie: grzech pychy, grzech sprzedajności i zaniechania oraz grzech metodologiczny. W podsumowaniu swojej wypowiedzi prof. Wilkin stwierdził, że ekonomista rolny ma większe szanse zbawienia w porównaniu z ekonomistą ogólnym, bowiem wprawdzie popełnia grzechy w stosunku do ludzi, ziemi i środowiska, ale jednocześnie jest bliżej życia, ziemi i człowieka.

W części okolicznościowej prof. Wojtaszek został uhonorowany jako wieloletni pracownik naukowy i kierownik Katedry Ekonomiki i Organizacji Gospodarstw Rolniczych (obecnie Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw) oraz Zakładu Ekonomiki i Organizacji Produkcji Rolniczej (obecnie Zakładu Ekonomiki

Produkcji i Logistyki) SGGW w Warszawie, a także wieloletni redaktor naczelny „Roczników Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomia Rolnictwa”, redaktor działawy „Zeszytów Naukowych SGGW”, członek kolegium redakcyjnego „Zagadnień Ekonomiki Rolnej”, członek Komitetu Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk oraz wielu komisji i rad naukowych uczelni, instytutów, ministerstw oraz organizacji rolniczych i spółdzielczych, w których pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji. Jubilat zdobył uznanie za zasługi w rozwoju nauk ekonomiczno-rolniczych i w kształceniu kadry naukowej oraz specjalistów dla rolnictwa w Polsce, a także jako ekspert FAO – również za granicą. Gratulacje, życzenia i podziękowanie za długoletnią pracę na rzecz uczelni, wydziału i środowiska ekonomistów rolnych Jubilatowi złożyli: w imieniu władz uczelni i społeczności akademickiej SGGW – prorektor prof. dr hab. Jan Niemiec, zaś w imieniu Dziekana i władz Wydziału Nauk Ekonomicznych – prodziekan prof. Jan Wołoszyn. W swoich wystąpieniach podkreślali oni wielostronną działalność prof. Wojtaszka zarówno w środowisku uczelni, jak i poza nią. Liczni uczestnicy konferencji z różnych środowisk: m.in. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Biznesu z Ostrowca Świętokrzyskiego, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu i Lublinie, instytutów z całej Polski, m.in. profesorowie z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, Instytutu Budownictwa Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa, Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN, a także przedstawiciele zaprzyjaźnionych wydziałów i katedr SGGW oraz organizacji społecznych spoza SGGW. Zabierający głos w tej części konferencji podkreślali, iż Jubilat był wzorem do naśladowania na polu pracy naukowo-dydaktycznej, wychowawczej i społecznej, jako wychowawca profesorów, samodzielnych pracowników nauki i doktorów. W podziękowaniu Jubilat podzielił się z uczestnikami konferencji wspomnieniami, refleksjami i przemyśleniami ze swojego życia. Profesor wskazał główne etapy w trudnej, ale jakże satysfakcjonującej drodze od syna chłopskiego ze wsi lubelskiej do profesora tytularnego, pracownika naukowego w SGGW.

Z okazji jubileuszu przygotowano zeszyt „Roczników Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomia Rolnictwa” (T. 96, z. 4), w którym znacznie szerzej przedstawiono bogaty, wielowątkowy dorobek naukowy prof. Wojtaszka opracowany przez prof. dr. hab. Bogdana Klepackiego oraz zamieszczono artykuły przygotowane przez byłych i obecnych współpracowników i wychowanków Jubilata.

W trakcie trwania konferencji poruszono wiele wątków ekonomicznych, społecznych, a nawet filozoficznych – mówił profesor Henryk Runowski w podsumowaniu obrad. Ożywiona i wielowątkowa dyskusja świadczyła o tym, że w ekonomii i ekonomice rolnictwa nadal istnieją zjawiska, o których nie wiemy jeszcze wszystkiego, a dalsze ich poznawanie wymaga od badaczy pokory dla złożoności ich natury. Taką pokorą zawsze wykazywał się prof. Wojtaszek, co przyczyniło się do osiągnięcia sukcesu, który mieliśmy okazję świętować.

Anna Grontkowska